

STM Col·legi
Sant Miquel
dels Sants **la meva
escola
fa 160 anys!**

MIRADES. L'EDUCACIÓ COM A FUTUR

Edició a cura de: **Ignasi Roviró i Alemany, Carme Codina i Contijoch**
Traducció de la introducció a cura de: **Joe Crozier**

Maquetació i impressió: jaumira★vilaró

Impressió: MATER Impressors

Copyright dels textos els respectius autors

Febrer 2023

ISBN: 978-84-09-48024-1

Dipòsit legal: B-3343-2323

Publicacions del Col·legi Sant Miquel dels Sants
Carrer Jaume I el Conqueridor, 11. 08500 Vic. 93 886 12 44
Ronda Camprodon, 2. 08500 Vic. 93 886 05 95

stm@santmiqueldelssants.cat

www.santmiqueldelssants.cat

MIRADES. L'EDUCACIÓ COM A FUTUR

Retrospectives, sinceres, optimistes, honestes, compromeses, apassionades, humanes, prudents, creatives, crítiques, ingènues, experimentals, properes, complexes, atrevides, reflexives i vitals. Mirades és un compendi de diverses maneres de veure l'educació des de diferents punts de vista i indrets del món. Mirades que parteixen de la individualitat, però que adquireixen un sentit global quan les posem en comú i les fem dialogar.

En ocasió del 160è aniversari de la seva fundació, el Col·legi Sant Miquel dels Sants recull en aquest llibre un conjunt de mirades sobre educació. Mirades institucionals, mirades de la comunitat i mirades de persones especialitzades en educació que reflexionen sobre el seu futur, cadascú en la seva llengua. És per això que l'hem titulat Mirades, amb l'enriquiment del plural, perquè estem segurs que el futur encara serà més divers. I hi hem afegit en el títol "L'educació com a futur" perquè estem convençuts que l'educació millora el món.

Centrades en l'educació i amb el món com a marc, les mirades d'aquest llibre combinen la perspectiva local amb la internacional. D'aquí que en aquesta publicació hi han col·laborat especialistes d'Universitats i Centres d'Investigació de Catalunya, Galícia, Espanya, Itàlia, Argentina, Dinamarca, Finlàndia, Estats Units i Turquia. A tots ells, i a les seves institucions, els agraïm la seva amable col·laboració, així com ens complau poder-hi reproduir també l'opinió d'alumnat, de famílies, de docents i de persones de la nostra escola sobre el que esperen de l'educació.

Tenim l'esperança i el compromís de fer un món millor. Sabem que l'esperança arrela en la voluntat de cadascun de nosaltres, en la confiança en els altres i en el treball de tots plegats.

MIRADES (LOOKS) – EDUCATION AS THE FUTURE

Retrospective, sincere, optimistic, honest, committed, passionate, human, cautious, creative, critical, ingenuous, experimental, close, complex, daring, reflexive and vital. Mirades or Looks is a collection of ways of seeing education from different perspectives and places in the world. These are looks or opinions that originate from the individual but which acquire a global sense when we put them all together and they interact.

To celebrate the 160th anniversary of its foundation, Col·legi Sant Miquel dels Sants has put together in this book a collection of opinions on education. These are institutional opinions, opinions from the community and opinions from people who are specialised in education, that reflect on its future, each one in their own language. That's the reason we have called it Mirades, with the richness of the plural, because we are sure that the future will be even more diverse. 'Education as the future' has been added to the title because we are convinced that education makes the world a better place.

Centred on education and the world as a whole, the opinions in this book combine local and international perspectives. Specialists in education from universities and centres of investigation in Catalonia, Galicia, Spain, Italy, Argentina, Denmark, Finland, the United States and Turkey have all collaborated in the creation of this book. To all of them and their respective institutions, we are extremely grateful for their kind-hearted involvement, and are honoured that we can also convey the opinions of students, families, teachers and others connected to the school on what they expect from education.

All this being said, we have hope and the commitment to create a better world. We know this hope is based on the willingness of every one of us, in the confidence we have in others and in hard collective work.

ÍNDIX

MIRADES INSTITUCIONALS	9
AJUNTAMENT DE VIC	
Anna Erra	11
ELS REPTES DE L'EDUCACIÓ DEL SEGLE XXI	
Meritxell Ruiz	13
ELS REPTES FUTURS DE LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA	
Josep Eladi Baños i Díez	19
MIRADES. L'EDUCACIÓ COM A FUTUR	25
EDUCAR EN TEMPS D'INCERTESA	
Lluís Font i Espinós	27
EDUCAZIONE AL FUTURO: IL CONTRIBUTO DEL L'INTERNAZIONA-LIZZAZIONE DELLA SCUOLA	
Mattia Baiutti	37
L'ESDEVENIR DE L'EDUCACIÓ: GÈNESI I PROSPECTIVA D'UN FUTUR QUE JA ÉS AQUÍ	
Enric Prats Gil / Conrad Vilanou Torrano	47
THE MANY FUTURES OF EDUCATION – IMPROVING EQUITY THROUGH INNOVATIONS	
Crystal Green / Lasse Leponiemi / Clara García-Millán	59
A PROFESIÓN DOCENTE E A FORMACIÓN EN TEMPOS DE MALOS AGOÍROS	
Antón Costa Rico	65
EL FUTURO DE LA EDUCACIÓN	
Alfredo Vota	71
L'EDUCACIÓ ÉS EL FUTUR	
Ignasi Roviró Alemany	81
UNA MIRADA INTERNACIONAL CAP AL FUTUR DE L'EDUCACIÓ	
Raquel Fernández Jiménez	91

AS THE WORLD IS CHANGING, WHO HOLDS THE ANSWERS TO THE FUTURE OF EDUCATION? Lene Jensby Lange	99
DIEZ MICROENSAYOS SOBRE LA EDUCACIÓN DESEADA PARA NUESTRO TIEMPO José María Hernández Díaz	109
EDUCACIÓN PARA SER “LIBRES Y RESPONSABLES” Federico Mayor Zaragoza	121
A PARADIGM CHANGE IN TEACHER EDUCATION Olgun Sadik	127
THE FUTURE OF EDUCATION Adam V. Maltese	137

Escriure un article sobre el futur de l'educació no és una tasca senzilla. El futur sempre és incert, però ens podem guiar pel present, tot observant com evoluciona el món i la societat.

Podem arribar a tenir una idea aproximada de com serà l'escola d'aquí a 20 anys? Potser podem tenir una idea de com ens agradaria que fos, o com creiem que hauria de ser per tal de formar persones que siguin capaces de desenvolupar-se en el món futur.

Actualment estem fent front a canvis sense precedents -socials, econòmics i mediambientals- conduïts per una creixent globalització i un ràpid desenvolupament tecnològic. En aquest sentit, dins el marc educatiu, és la nostra obligació trobar les estratègies necessàries per educar a les persones que formaran part d'aquest futur social complex i en ràpida evolució.

La Fundació Tr@ms és una entitat sense ànim de lucre, declarada d'utilitat docent que proposa un projecte col·laboratiu que agrupa escoles sensibilitzades a convertir la innovació i el canvi educatiu com a element identitari de centre. Un dels objectius fundacionals és el d'acompanyar els centres educatius en el seu procés de transformació per tal d'adaptar-se a les necessitats presents i futures de les persones, de les entitats i de la societat. El treball en xarxa permet aconseguir la creació d'un entorn educatiu favorable per a la millora de les competències dels alumnes.

Des de la fundació apostem per la internacionalització com una àrea que ha d'ajudar les escoles a conèixer experiències educatives pioneres d'arreu. Però també entenem que les pròpies escoles han de dur a terme un procés de mirada a l'exterior per acompanyar els seus alumnes en un procés socialitzador en un món globalitzat.

UNA MIRADA INTERNACIONAL CAP AL FUTUR DE L'EDUCACIÓ

De la competència personal a la competència global

Raquel Fernández Jiménez

Fundació Tr@ms
Coordinadora pedagògica

Quines són les tres coses de la meva feina que em satisfan més?

El dia a dia amb els companys.

Marina, docent

Segons la UNESCO, el nou contracte social per a l'educació ens ha d'unir al voltant d'esforços col·lectius i ha d'aportar el coneixement i la innovació necessaris per conformar futurs pacífics i sostenibles per a tothom. Uns futurs basats en la justícia social, econòmica i mediambiental. I per fer-ho cal transformar l'educació mateixa. Aquesta tasca ens connecta a docents i alumnes de forma global, ara més que mai. Però, per arribar a una connexió social entre persones d'altres països i amb d'altres cultures hem de començar per la connexió del propi individu amb ell mateix. Hem d'educar un individu compromès amb la seva pròpia persona i amb la societat que l'envolta, tot començant per un entorn local i evolucionant cap a un entorn global més vast i complex.

A la nova llei d'educació les competències clau han estat definides a partir del Consell de la Unió Europea tenint en compte els Objectius de Desenvolupament Sostenible (2030). Segons aquest suggeriment, l'ensenyament de les competències clau és fonamental perquè els individus aconseguixin un ple desenvolupament individual, social i professional en un món global, tecnificat i canviant. Així, aquestes competències com a conjunt de coneixements, capacitats i actituds han d'ajudar l'infant a desenvolupar-se de forma satisfactòria en el seu propi món, en el món proper i en el món global. Els centres educatius emmarquem els espais experimentals a on poder desplegar totes aquestes competències abans d'entrar en el món adult. Ésser competent implica comprendre les situacions, reflexionar sobre allò que està passant i discernir sobre la millor acció a fer d'acord amb la dimensió social de cada situació.

No podem obviar que la qüestió dels valors, de les actituds i de les mentalitats és fonamental, no solament per assolir una bona convivència, sinó també com a element bàsic en la construcció d'unes personalitats socials que hauran d'adaptar-se a situacions variables i canviant. En una voluntat de transformar la realitat buscant el bé comú, en comptes del benefici personal, ens aboquem a descobrir les necessitats que viu una part de la població, a fer visibles àmbits sobre els quals cal que prenguem consciència. "Si ensenyem la cultura de l'esforç i situem aquest valor com un dels punts clau de la formació dels nostres alumnes, aconseguirem que siguin adults més capaços i amb moltes més possibilitats de ser feliços" (N. Berguedà).

Quines són les tres coses que
m'il·lusionen del meu futur?

**Sentir-me realitzat,
orgullós de mi
mateix, il·lusionat i
amb ganes de seguir
millorant.**

Pau. estudiant

Comencem a enfilat aquesta educació posant l'alumne en el centre. No només des d'una visió pedagògica i de com la persona arriba a integrar els aprenentatges sinó també com a punt de partida de la construcció social. El creixement individual i personal de l'alumne és primordial a l'hora de poder interactuar de forma saludable a la societat. Aquest és un àmbit transversal que s'expandeix en qualsevol moment i espai de l'aprenentatge de la persona.

Aquest fet ens porta al canvi pedagògic actual que s'enfoca cada cop més cap a la personalització de l'aprenentatge, a on cada alumne és únic. Per tant, l'escola ha de donar eines per tal que l'alumne pugui construir el seu propi projecte vital per interactuar i participar en el context del món sempre en canvi i en evolució. Hi ha certs aspectes com la coeducació, la interculturalitat, i l'aprenentatge interpersonal que són clau per incloure els aprenentatges personals cap a aprenentatges socials i en comunitat.

Si entenem que l'alumne ha d'estar en el centre de l'aprenentatge hem de començar per donar eines d'autoconeixement. Prendre consciència d'un mateix i implicar-se en el propi procés de creixement personal és la base de tot coneixement posterior. L'autoconeixement és la base de la construcció de la identitat personal, saber quines són les teves fortaleces i els teus punts de millora fan que tinguis eines per afrontar-te als coneixements vitals. D'aquesta manera l'alumne podrà endinsar-se en ell mateix per poder construir la imatge del seu propi jo, sent capaç de prendre decisions de forma autònoma i acostar-se a la comprensió dels altres i el món que l'envolta.

L'autoconeixement esdevé al mateix temps un element de reconeixement dels altres individus i altres comunitats, en un context de pluralitat cultural, llengües diverses, de gènere, de creences i identitats socials amb característiques particulars. D'aquesta manera, la construcció de la pròpia identitat es fa amb els altres des de l'esperit crític constructiu envers la pròpia cultura i la de l'altre.

Si tornem a la idea que el món està en constant evolució, la persona també ho ha d'estar per tal de poder-se adaptar al seu entorn. És en aquest punt on la dimensió d'aprendre a aprendre pren la màxima rellevància. L'alumne ha de conèixer i posar en pràctica estratègies i hàbits que intervinguin en el

Quines són les tres coses de la meua feina que em satisfan més?

Cada dia és diferent, no t'avorreixes mai.

Mercè. docent

propri aprenentatge. Tanmateix ha de desenvolupar habilitats que el permetin afrontar els reptes que es trobarà al llarg de la vida en diferents aspectes com el personal, el relacional, el laboral, etc.

Aprendre a aprendre és una competència essencial per la vida, transcendeix les parets de l'escola, per projectar-ho com a eina personal fonamental per a un desenvolupament satisfactori. El mestre ha d'acompanyar l'alumne en aquest procés de reflexió per conèixer i ser conscient de les seves potencialitats i les pròpies capacitats personals. I sobretot, bàsic i primordial, és poder avaluar i autoavaluar-se per tal de cercar aquelles estratègies que millorin, si cal, tot el procés d'aprenentatge.

L'aula esdevé un petit cosmos a on anar desenvolupant aquestes estratègies i competències, no només individuals però també socials. La dimensió de participació escolar de manera reflexiva i responsable és bàsica alhora de desenvolupar un ésser reflexiu, crític i actiu en vers la societat. Avui en dia, i més que mai, els infants i joves han d'adquirir una formació instrumental basada en la comunicació, la resolució de problemes i el treball col·laboratiu per fer emergir les habilitats socials, que són la base per a l'adquisició de competències globals necessàries per a la vida. El treball en equip afavoreix una funció socialitzadora i fomenta la pertinença, el compromís, la convivència, el respecte i l'empatia, entre d'altres. És en aquest entorn social a on els infants comencen a desplegar eines per esdevenir individus que viuen la "cultura de la democràcia".

A l'article "*For an international education. City, citizenship and democratic culture*" parlem de «cultura democràtica» perquè bestudiant ha d'interioritzar que la democràcia no pot existir sense una ciutadania amb valors, actituds, habilitats i pràctiques democràtiques. La democràcia és més que un sistema polític: són els valors els que el sostenen, són les actituds i les habilitats les que ho fan possible, són les pràctiques que la construeixen. La cultura de la democràcia és el compromís dels ciutadans amb l'estat de dret; amb la determinació de cadascun dels membres d'una comunitat amb drets humans, amb el convenciment que aquells que s'hi oposen acaben resolent-se pacíficament en el contrast d'opinions, d'opcions vitals, de polítiques, de religions i concepcions culturals. De fet, és una aposta ferma i una aposta per la participació i la millora de la societat. L'escola és un gran

Quines són les tres coses que m'il·lusionen del meu futur?

Mantenir les amistats que he fet els darrers anys i poder construir-ne de noves.

Albert. estudiant

lloc per aprendre. L'alumne entra com a nen i ha de ser ciutadà, exercint els seus drets i obligacions de manera responsable. És dins de l'escola que les nenes i els nens han d'aprendre els valors, les habilitats, les pràctiques i les actituds de la cultura democràtica. Començar-ho a la universitat o en estudis equivalents és fer-ho massa tard. L'escola com a institució social i socialitzadora està cridada a donar els instruments -tot tipus de coneixement-, valors i instrucció -pràctica- per educar-los en una cultura democràtica responsable per transformar la realitat social. L'escola, com a complex de sinergies i voluntats de famílies, alumnes, professors i personal no docent, a través del seu projecte educatiu ha de proporcionar a cadascuna de les persones que la integren la competència i els valors globals necessaris per poder per afrontar no només el futur sinó el present.

Tenint en compte tots els conceptes desplegats fins ara arribem al que seria l'adquisició de la competència global. Segons el "*Marc de Competència Global. estudi PISA*" els joves d'avui dia no només han d'aprendre a participar en un món més interconnectat, sinó també apreciar i beneficiar-se de les diferències culturals. Desenvolupar una perspectiva global i intercultural és un procés que s'adquireix al llarg de la vida i on l'escola té un paper cabdal. La competència global és un objectiu d'aprenentatge que comprèn diverses dimensions i al mateix temps és permanent. Els individus competents globalment tenen habilitats per examinar qüestions locals, globals i interculturals, comprendre i apreciar diferents perspectives i visions del món, interactuar amb èxit i de manera respectuosa amb els altres i actuar de manera responsable cap a la sostenibilitat i el benestar col·lectiu. Tal i com es desplega a l'informe PISA, necessitem educar en la competència global per tal que els alumnes puguin viure en harmonia a les comunitats multiculturals, per prosperar en un mercat laboral canviant, per utilitzar plataformes multimèdia amb eficàcia i responsabilitat i per donar suport als objectius de desenvolupament sostenible.

Els alumnes competents globalment són capaços de comunicar-se de forma efectiva i respectuosa amb persones que provenen de contextos diferents (personals, culturals, socials, etc.). Adquirir la presa de perspectiva davant situacions diverses fa referència a les habilitats cognitives i socials que els individus necessiten per comprendre com pensen i senten altres persones. És la capacitat d'identificar i assumir punts de vista sovint diferents posant

Quines són les tres coses de la meva feina que em satisfan més?

Rebre estimació per part dels meus alumnes.

Mercè. docent

en pràctica l'empatia i al mateix temps l'assertivitat. El conflicte, en tots els seus àmbits, és un procés que hauria de ser gestionat en comptes de ser negat. Participar activament en la gestió i la resolució de conflictes requereix escoltar i buscar solucions comunes. Si la persona és capaç de resoldre els seus conflictes interns gràcies a l'autoconeixement, el diàleg propi i la cura personal, tindrà moltes més estratègies per desplegar a l'hora de resoldre un conflicte extern en societat.

Un dels nostres objectius com a societat és educar persones que puguin desplegar tota la seva potencialitat pel bé propi, i al mateix temps que actuïn a favor del benestar col·lectiu i el desenvolupament sostenible. Aquesta idea, que pot semblar utòpica, ha de ser una realitat màxima en tots els entorns on l'educació esdevé un motor de canvi.

L'escola del futur ha de garantir el benestar personal, el benestar social, l'equilibri i la pau en tots els sentits. En un espectre ampli de l'individu que té cura d'ell mateix, de les persones que l'envolten, de la seva comunitat propera, de l'entorn local i global. Un individu compromès amb la solidaritat, la innovació, l'emprenedoria, la cura del món canviant i en perill. Un individu amb ganes de lluitar per un món millor, més sensible, més sostenible, més equitatiu i lliure. Pensem en el món dels nostres somnis i acompanyem a les persones per construir un món responsable i equilibrat. Si potenciem totes les habilitats i competències que una persona pot desplegar per fer el bé a ell mateix i als altres estarem sostenint un futur de qualitat, i nosaltres, els mestres, som una de les peces clau en aquest procés de millora i canvi cap a un futur millor.

Quines són les tres coses que m'il·lusionen del meu futur?

**Tenir una estabilitat
econòmica que em permeti
formar una família.**

Max. estudiant

Referències

- Barret, M. et al. (2016). *Competences for democratic culture. Living together as equals in culturally diverse democratic societies*. Strasbourg: Council of Europe.
- Bergada N. <https://natibergada.cat/frases-celebres-sobre-esforc/>
- De Puig I., Cela J., Sarramona et al. (2015). *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*
- *Educació en valors socials i cívics*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament
<https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/primaria/ambit-educacio-valors.pdf>
- Fernández R., Ferreres V., Roviró I. (2021). *For an international education. City, citizenship and democratic culture*. Communication at the project meeting Researching the City: Mapping Imaginaries
- OECD (2018). *The Future of Education and Skills*. Education 2030
- PISA (2018). *Preparing our youth for an inclusive and sustainable world*. The OECD PISA global competence framework.
- PISA (2018). *Preparar a nuestros jóvenes para un mundo inclusivo y sostenible*. Marco de Competencia Global. Estudio PISA
- Sarramona J. et al. (2018). *Competències bàsiques de l'àmbit personal i social*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament
<https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/ambit-personal-social.pdf>
- UNESCO (2022) *Reimaginem junts els nostres futurs. Un nou contracte social per a l'educació*.

Quines són les tres coses de la meva feina que em satisfan més?

**Rebre l'estima dels nens i nenes
i trobar somriures, il·lusió
i satisfacció al seu rostre quan
s'adonen que aprenen.**

Montse. docent

Quines són les tres coses que m'illusioenen del meu futur?

Poder entrar a la Universitat que sempre he desitjat.

PoI. estudiant

STM Col·legi Sant Miquel dels Sants **la meva escola fa 160 anys!**

Carrer Jaume I el Conqueridor, 11
08500 Vic.
T. 93 886 12 44

Ronda Camprodon, 2
08500 Vic
T. 93 886 05 95

stm@santmiquel dels sants.cat
www.santmiquel dels sants.cat

